

PÓSA LAJOS.

Irta: GYÖNGYÖSY LÁSZLÓ.

Élete. Pósa Lajos 1850 április 9-én született Nemosradnóton, Gömör-megyében. Tanulmányait szülőfalujában, a rimaszombati és sárospataki református gimnáziumban s a budapesti egyetem filozófiai karán végezte. Egy évig kisegítő tanár volt a budapesti IV. ker. községi főreáliskolában. 1881-től 1889-ig a Szegedi Napló szerkesztőségében dolgozott. Mint országos nevű gyermekköltőt a Singer és Wolfner-cég Budapestre hívta s föl-kérte az *Én Ujságom* szerkesztésére. A nagyhatású gyermeklapot 1890-től kezdve haláláig szerkesztette. 1914 július 9-én halt meg Budapesten.

Munkái. — *Költemények.* Budapest, 1878. — *Újabb költemények.* Budapest. 1881. — *Pósa Lajos költeményei.* Szeged. 1883. — *Dalok, regék az ifjúság számára.* Szeged. 1884. — *Kis bokréta.* Budapest. 1885. — *Gyermekversek.* Szeged. 1886. — *Tíz év alatt.* Szeged. 1886. — *Aranykert.* Budapest. 1886. — *Kis aranykert.* Budapest. 1887. — *140 dal.* Szeged. 1887. — *Dalaim.* Szeged. 1887. — *Virághullás.* Szeged. 1887. — *Ibolya.* Szeged. 1887. — *Négy mese.* Szeged. 1887. — *Daloskönyv.* Szeged. 1887. — *Népdalok.* Szeged. 1888. — *A B C.* Budapest. 1888. — *Aranytollú madárutói.* Budapest. 1888. — *Pillangók.* Budapest. 1888. — *Virágok.* Budapest. 1889. — *Gyermekkert.* Budapest. 1890. — *Apró emberek könyve.* Budapest. 1890. — *Rózsabokor.* Budapest. 1891. — *Aranynapok. Tündér-órák.* Budapest. 1891. — *Az Én Ujságom gyermekszínháza.* Budapest. 1892. — *A nagy mama meséi.* Budapest. 1892. — *Csingilingi.* Budapest. 1892. — *Zengő arany abécé.* Budapest. 1892. — *Pósa Lajos meséskönyve.* Budapest. 1894. — *Gyermekmesék.* Budapest. 1895. — *Nagyapó mese-könyve.* Budapest. 1895. — *Cini-cini.* Budapest. 1896. — *Édes anyám.* Budapest. 1897. — *Száll az ének.* Budapest. 1899. — *Összes munkái.* Öt kötet. Budapest. 1905. — Munkáinak kétkötetes jubileumi kiadása ki van nyomtatva, de könyvtári forgalomba még nem került.

Irodalom. — Szinyeyi József: *Magyar írók élete és munkái.* XI. köt. Budapest. 1906. — Mihályi József: *Az iskolák költőjéről.* A Hét. 1913. évf. 48. sz. — Báthory Andor: *Pósa Lajosról.* Késmárki evangélikus főgimnázium értesítője. 1914. — Lőrinczy György: *Pósa Lajos.* Ünnepi beszéd. Budapest. 1914. — Mikszáth Kálmán: *Pósa Lajosról.* Uj Idők. 1914. évf. — Herman Ottó: *Pósa Lajosért.* Budapesti Hírlap. 1914. 40. sz. — Gyöngyösy László: *Pósa Lajos.* Magyarország. 1914. jun. 7. — U. az.: *Régi ujság-írók.* U. o. 1916. jul. 17. — Móra Ferenc: *A költő.* Szegedi Napló. 1918

május 19. — Az egyes Pósa-kötetek birálatainak jegyzőke Szinnyei József frói lexikonában. — Ezenkívül több mint háromszáz ujságközlemény, de ezeknek bibliografiai értékük is alig van. A Pósa Lajos költői működésének 40. évfordulója s a költőnek nem sokkal utóbb bekövetkező halála alkalmával megjelent alkalmi cikkek közül még leginkább említhetők azok, melyek a tanügyi lapok 1914. évfolyamaiban láttak napvilágot: A Gyermek, Néptanítók Lapja, Kisdiednevelés, Tanító, Tanügyi Értesítő, Közműveltség, Új Élet. Hozzávéhetők a következő folyóiratoknak alkalmi megemlékezései 1914-ből: Magyar Figyelő, Új Idők, Vasárnapi Ujság, A Hét. (Címjegyzék az Egy. Phil. Közöny évi reportóriumaiában.)

I.

Ős Gömör szülötte. A kies, regényes Balog-völgyének szűz magyar földjén született, amelynek szelíd, hullámos-dombos vidékén ős-időktől kezdve magyar, s a reformáció óta szín-református nép lakik, amely a magyarság szívével, eszével érez és gondolkodik. Szülőhelye Nemes-Radnót községről már 1423-ik évtől kezdve emlékeznek hiteles okiratok. Az ősi lakosság kivétel nélkül nemes: beköltözött nagyon kevés van. szorgalmas gazdálkodó, jómódlú nép, törhetetlen magyar érzéseiben és hagyományaiban. Öntudatukat nevelte az a körülmény is, hogy nemesi előjogaiknál fogva állandó részt vettek a közéletben, a nemesi jogok megszüntével lelkes hívei, buzgó előmozdítói lettek a függetlenségi pártnak. Mindössze egynehány: Bodon, kis Pósa, nagy Pósa, Kovács, Varga, Turóczy, Lukács, Igó, Ferenczy, Bedécs-család, mint ők mondják *had*, lakja a falut. Összetartanak. házépítéskor egymást segítik, igavonóval, munkával, élelemmel. Az egyes nemes családoknak még most is megvan közös vagyonuk, amelynek jövedelme a közös pénztárba folyik s ezt az összeget egyházi, iskolai célra adják. A családok ősi leveles ládáját husvét másodnapján szellőztetik, ponyvára rakják az egész család jelenlétében, utána nagy áldomás van. Radnóti leány nagyritkasággal megyen más faluba feleségül. A kérő idegen legényt kikolompolják, kiverik a faluból. A fiúkat már gyermekkorukban eljegyzik a szülők a kiválasztott leánnyal. Iskoláit, egyházát maga tartja el, s erre büszke. Értelmes, olvasó, dalos nép. A zsoltáron, biblián kívül, amely napi olvasmányuk, egyéb könyvet is szívesen vesz kezébe. Társas összejövetelein szeretik a tréfát, a dalt, aminek megtanulására gondot fordítanak még nagy legénykorukban is. Daloskörük van, vasárnap és ünnep estéjén leányok, legények énekelve bejárják a falut, hogy öröm hallgatni összhangzatos dalolásukat. Aki kocsmás, az tisztességből feleséget nem kap.

Ilyen környezetben nőtt fel Pósa Lajos, s ezek a hatások lát-
szanak egész írói fejlődésén. A zsoltár, a biblia, a népmesék, a dalok,
a magyar levegő és szokások a politikai meggyőződésig, mindezek
olyanná fejlesztették, amilyen volt teljes életében és ilyen maradt
mindvégig, más nem tudott és nem is akart lenni.¹

A költő 1850-ik év április 9-ikén született, apja Pósa Antal,
anyja Kovács Mária voltak, volt még egy Károly nevű testvére, aki
azonban hét éves korában az 1864-ik év november 8-ikán meghalt.
A családi egyesség azonban hamar megbomlott a házuknál. Apja szép
szál, hollófekeete nagybajuszú ember, de könnyelmű, tékozló természet
volt. Ló, cigány, a vásár volt öröme, kis örökségét hamar elverte, s
minthogy a költő anyjához, aki árvaleány volt, ment «gazdúnak», úgy
akart tenni felesége vagyonával is, ahelyett, hogy összetartotta volna
családjá javára, amire fogadkozott. Így utjok elvált, «*Marsa néni*»
így jutott korán özvegyiségre, s azt a gyámolt, amit az urában hiába
keresett kis gazdaságához, magában lelta fel; szorgalmas, rendkívül
tisztá, okos, erélyes gazdává vált 30 holdas birtokában, s egyedül
gyermekai nevelésében keresett vigasztalást. Károly fia halála után
mar csak Lajos fiában találhatta örömét. Versenyezve anyjával, Bodon
Katalinnal, becézgették a kis Lajost, különösen szép ruhában járat-
ták. Szélfű, szófogadó gyermek volt, mindig az anyja körül játszott,
csínytevéseken sohasem törte fejét, a falusi iskolában a legjobb tanuló
volt, nem felmondta, de szavalta leckéjét. Kolosi István jeles tanítója
és Petheő Dániel, a papjuk, rábeszélést az öreg asszonyt, hogy adja
be a rimaszombati iskolába. Anyjának nagyon nehezen esett meg-
válni egyetlen gyermekétől, hiszen ki gondolja akkor a földet, aztán
radnóti szokás szerint már jegyese is volt Pósa Málka személyében.
Végre megnyugodott abban, hogy pap lesz a fiából. Így került 1860-ik
év októberében a rimaszombati gimnáziumba. 1866-ik év június vé-
géig járt ott. Mindig jeles tanuló volt. Innen ment Sárospatakra
filozófiára, mint akkor a VII. és VIII. osztályt nevezték. A nyolca-
dik osztályt, hogy édes anyjának kevesebbe kerüljön, mint magán-
tanuló végezte, mind a két osztályt jeles eredménnyel. De már ekkor
írói babérokra vágyott, tépelődő, szótlán, komoly fiú volt. Mintha
rávetődött volna arcára édes anyja szomorúságának árnyéka, amely
állandó volt a jó asszony szemében. Társai búsmagynak hívták. Nem
akart édes anyjának sem ellenére tenni, de a fővárosba vágódott,

¹ Következő radnóti adataimat Pósa Lajos, radnóti református lelkész
úr közléseiből merítem.

tanár akart lenni, hogy így íróvá is lehessen. Egy vig verse megmaradt a *Hajnal* című ifjúsági közlöny 1868-iki 4-ik számában. címe *Virág Jenő*. Ez év őszén végre is sok töprengés után beiratkozott a theológiát megelőző első évfolyamra, de már csak sebtében kollokvált, épen csak azért, hogy az utat el ne vágja maga elől, ha édes anyja nem adja meg az engedelmet a fővárosba való felmeneteléhez; így az eredmény csak dicséretes lett, a bölesészetből már csak elégséges. De nem tért vissza a sárospataki főiskolába, anyja végre is beleegyezett, hogy a tanári pályára lépjen.¹ De csak az 1873-ik tanév kezdetén iratkozott be az egyetemre, addig kisebb lapok riportterje volt, várta dicsősége felvirradását, s nyomorgott.

Mikor látta, hogy írói törekvése oly nagy sanyarúsággal jár, komolyan hozzálátott a tanuláshoz. 1873/75-ik tanévben az egyetemet látogatta. Hallgatta Greguss Ágostot, Toldy Ferencet és Hörváth Cyrillt: tehát széptani, irodalomtörténeti, bölesészeti tanulmányokkal foglalkozott, szorgalmasan és jeles eredménnyel kollokvált. Ez időben az *Üstököst*, Jókai híres élelapját, Törs Kálmán csinálta, a szerkesztő Jókai csak irogatott belé. Törs földije volt Pósanak s vidám verseit közölni kezdte, hogy segítsen rajta. Már-már úgy volt, hogy végképén a tanári pályán marad, az 1875/76-ik tanévben a józsefvárosi községi főreáliskolában (régén Zerge-utcának, ma Horánszky-utának hívják) mint *póltanár* kapott alkalmazást. A magyar nyelvet tanította az I. B., I. C., II. B. osztályokban. De mint maga mondta nekem, úgy vette észre, hogy a versírásnak sehogyse kedvez a tanár foglalkozás, otthagytá állását. Visszatért az írói és hírlapírói hallatlan nyomorúsághoz.

Nagy tervei és reménységei voltak, gyűjtötte verseit és Bodon Józseffel, aki szintén gömöri származás volt, kiváló elbeszélésíró, néplapot tervezgettek. Jártak Arany Jánosnál, akitől verset kértek lapjuk részére. A két szerény ifjú, mikor látta, hogy Arany látogatásukra még nagyobb zavarban van, mint ők maguk, már dadogni is alig tudtak. Míg végre kölcsönösen akadozó beszédek után megértették Aranytól, hogy verset nem adhat, mert csak töredékei vannak, vizsgálásul azonban távozásuk előtt megkérdezte a nagy költő Bodontól.

— Ön az a Bodon József, akitől azokat a szép *beszélyeket* olvastam.

¹ Zsoldos Benő és Harsányi István közlése.

Az igenlő válasz után hozzátette a nagy költő: «Nekem nagyon tetszettek».

1878-ik év szeptember 15-ikén végre megjelent a néplap mutatvány száma. Címe *Mulattató Ujság* volt, de csak e számon szerepel Pósa Lajos, mint szerkesztőtárs, a második szám már csak Bodon Józsefet tünteti fel szerkesztőnek. Évi előfizetési ára négy forint volt, a Weissman-testvérek adták ki. Fametszetű képei, Bodon elbeszélései, Pósa Lajos versei. Könyves Tóth Kálmán ismertető, népszerű cikkei, Magyarország nevezetesebb helyeinek népies ismertetése, hírvonatok teszik tartalmát. De bár Kossuth Lajos is írt ajánló sorokat a lap részére, nem boldogultak. 1878-ik év december 8-ikától Bodon maga adta ki a lapot. 1879-ik év februárius 9-iki számával meg is szűnt. Bodon József vidékre menekült, ügyvéd lett Gyöngyösön, s Rimaszombatban halt meg. Utolsó évei a lemondás és elkeseredés napjaiból teltek ki. Pósa Lajos törhetlenül állandó nyomorgások között éldegélt a fővárosban, még anyjának se mert írni, hogy ne keserítse, s ne történjék meg az, hogy miatta földjeit adogassa el. Szegény anyja, mint halottat siratta.

Két első verses kötete *Költevények* és *Újabb költemények* közül az első zajos sikert aratott, de a második alig keltett figyelmet. Már tűrhetetlenül nyomasztóvá lett rá nézve a fővárosi levegő, menekült Szegedre, ahová a *Naplóhoz* hívták meg munkatársnak a távozó Mikszáth Kálmán helyére. E jeles lapnak sok országos hirre kapott munkatársa volt s ma is állandóan tehetségeket nevel az irodalomnak. 1881-ik év januárius 8-ikán köszöntött be egy lírai tárcájával, amelyben elpanaszolja, hogy a főváros minden reménységétől kifosztotta és Szegeden ólajtaná elfeledni bánatát. De bizony nem tudott meggyökeresedni a lapnál, mikor elvált tőle talán még többet dolgozott belé, mint amikor munkatársa volt. Az volt a híre, hogy nem való újságírónak. Nagy Vincze, ez a kiváló direktor, 1883-ik év októberében titkárnak vitte színházához. De a szegedi színház 1885-ik év április 22-ikén leégett, megint oda lett a biztos kenyér. Így aztán Szegeden is napról-napra élt, mint a madár, de legalább gondtalanul, nagy és vidám társaságban, amit egyéni szeretetreméltósága tartott össze. A híres *Pósa-asztal* meg volt már Szegeden is. Mikor a fővárosba feljött, szinte természetesnek tartotta, hogy folytatódik, csak hogy nagyobb arányokban az *Orientben*. Szegedi tartózkodása alatt három nagy esemény történt életében. Sok gyermekverset írt. Különösen Mikszáth Kálmán buzdítását szívelte, meg, aki gyakorlati észjárásával jóakarattal figyelmeztette: «Gyermekverseket írt, mert a

nótákból legfeljebb elmerenghetsz a holdvilágnál, a gyermekversekből egy kis peccsenye, bor is kerül kenyered mellé asztalodra.» Pósa megfogadta a tanácsot, nemcsak egy gyermeklap kiadására vállalkozott, de igen szép és nagy feltűnést keltő gyermekmeséit, köztök a *Kaczor királyt* is, itt írta; első gyermekversei is itt jelentek több kötetben, amik csakhamar országos hírűvé tették nevét.

Itt írta híres *Apró történeteit*, amelyek szintén nagy feltűnést keltettek. E vidám esattanós rövid románcok és apró trugédiák híre az egész országra szállott Szeged városából.

És Dankó Pista? Vékonydongájú, köhögős, hajlotthatú legény volt már akkor is az az égő szemű cigány. Az anyja kegyetlenül verte még siheder korában is, ha kevés pénzt tudott összekoldulni hegedűjével. Ilyenkor nem mert kunyhójukba bemenni még téli időben se, csak reggelre kelve sompolygott be, mikor az irgalmas szomszédok keserves jajgatására kiszabadították kegyetlen anyja kezéből. Addig ólakban, csűrökben virradt fel, s ott szerezte halálos tüdőbaját, amely oly korán elragadta az élők sorából. Pósaival akkor ismerkedett meg, amikor «Nem jó, nem jó minden este» kezdetű dalára megcsinálta az országosan elterjedt, híres dallamot. Elment Pósa-hoz, hogy az utolsó sort egy ütemmel töltsön meg: «mert csak úgy lehet rá jó nótát vágni». Meg is magyarázta néki, hogy ő «nem olyan falu»-végi cigány, s elhúzta rögtön, amit otthon «picsikató» kipengetett ujjával hegedűjén. Nagyon tetszett a dallam Pósanak is, de egy dal se vált oly hamar népszerűvé Szegeden. Ahogy Dankó elénekelt és eljatszotta valamelyik felsővárosi kocsmában, felkapták a kútrajáró leányok, a tánchelyeken arra ropták a csárdást, s a tánc után is vígan énekeltek. Így került az írói asztalukhoz Dankó Pista, így szövődött a fővárosban is folytatott szövetségük. Pósa önművelésre buzdította és tanította a szegény, kopott cigányt. Mikor egyik-másik kifogásolta társaságát, a maga lelkes módja szerint nem egyszer fülem hallatára bizonyította a teltség jogát és előkelőségét.

Vidám hangulatok és nyomoruságos törődések közt telt el az a majdnem tiz esztendő, amikor a Singer és Wolfner kiadó cég egy gyermekujás megindítását tervezve Pósa-t szólította fel szerkesztőnek. A bucsuzás Szegedtől nehezen ment, hetekig eltartot, de végre is meg kellett lenni. Az utolsó írói cigányösszejevetel után vasútra ült Pósa Lajos, magával vevé azt az aranytollat, amit ottani működése elismeréséül kapott. De magával vitte meleg érzését e nagy alföldi város iránt, amely haláláig tartott és számtalanszor megújított sűrű látogatásaival.

II.

Nálunk ifjúsági lapirodalom csak a szabadságharc után keletkezett. Úttörői: Remellay Gusztáv, Boros Mihály, Dienes Lajos, Lukács Pál, *Horkai bácsi*, a máramarosi liceum tanára, és Szabó Richard voltak. Az ő szövetségek indította meg az 1859-ik évben Szabó Richard szerkesztésében *A Gyermekbarát* című ujságot. Ez a vállalat jobbára idegen emelőkön emelkedett, bár Dienes Lajos és Horkai bácsi irtak belé szép, eredeti verseket is, Dienes valamennyi kortársát felülmulta kevés, de kitünő meséivel. E két költő válogatott munkáinak összegyűjtése ma is nagy hasznára válnék ifjúsági irodalmunknak. Időközben a szerkesztést Aszódy Mihály és Csegey Gusztáv vállalták «a kiadó felelőssége mellett», de a közönség pártfogása nagyon gyér volt, s bár Csegey Gusztáv határozott költői tehetsége itt bontogatta szárnyait, a lap tartalmilag egyre süllyedt és 1867-ik évben meg is szűnt. Egy néhány szép versén kívül egyebet nem is lehet érdeméül feljegyezni, minthogy a népszerű Hoffmann Ferenc német ifjúsági műveit nálunk ismeretessé tette e vállalat.

E végelgyengülésben kimult lap után azonban sorra jelentkeztek az ifjúsági iratok és lapok. De vállalkozásuknak alig akadt közönsége, noha az úttörőkhöz egy új ember is csatlakozott: Dolinay Gyula személyében, aki a *Kis Ujságot* indította meg 1870-ik évben, szerkesztette még a következő esztendőben is. Tartalma sekély, üres volt. Aszódy Mihály *Kis Lapja* se ért sokkal többet, ebbe olvadt belé a *Kis Ujság* is. Verses képmagyarázatok voltak benne, kottapapírosok, sokszor megismételt, általánosan ismert, idegen mesék, mint a Karbunkulus herceg. De egy-két jeles vers ide is került Szász Károlytól, Gyulai Páltól. Különösen Gyulai Pál egyik legszebb verse: *Az éjjeli látogatás*, országszerető nagy hatást keltett. Emlékszem reá, hogy hordták házról-házra. Minden gyermeknek tudnia kellett, könnyezve szavalgatták velünk az öregek is. A kicsinyek már ekkor is érezték, hogy Gyulai Pál jeles költő, az irodalom később jutott hozzá. Ez volt a bosszú páratlan lelkiismeretes bírálói működéséért s azért mert öröklője, lelkiismerete volt az irodalomnak, mert nem tűrte a léhaságot s állandóan hirdette, hogy e szentelt berkekben csak megilletődéssel járhat az író is, az olvasó is. Éppen ilyen tetszést arattak egyéb gyermekversei: *Géza úrfi*, *A gonosz mostoha*, *Tyúk és a farkas-verem*. Petőfin kívül ő volt Pósa Lajos legjelesebb előfutárja.

E vállalatokban dolgozott Remellay Gusztáv, aki a hazai történetet akarta volna népszerűsíteni. Szorgalmas író volt, de száraz a

kietlenségig. E szellemi sivárságban még jeles lap volt Kalocsa Róza *Méhecskéje*, amely 1867-ik év deczember 1-én indult meg. Ide írta Beöthy Zsolt a Kálmán diák szünóráit, Majthényi Flóra az Eszti néni látogatásait. De ez is hamarosan, már 1868-ban megszűnt a közönség részvétlensége miatt. Említést is alig érdemel Márki József *Kis Tükör* című lapja. Ebben az olvasók «kedves kis ösémék és kedves kis hugonék» dolgozatai jelentek meg fellengős dicséretek közepette. Az előfizetőgyűjtők arany inggombot vagy melltűt kaptak ajándékba különböző nemük szerint. Még így se boldogult az élelmes szerkesztő; az 1872-ik esztendőben ő is megbukott. Beniczky Irma *Kis Vasárnapi Ujságja* se volt hosszú életű. Idegen forrásokból száraz, ismeretterjesztő közleményeket adott. Versei botrányosan rosszak. Szerencsétlenségére híreket is közölt, de ezek többnyire politizáló irányúak voltak, a vasárnapi mulatók és a malomalatt összegyűlő közönség szája szerint. Több pártfogást érdemelt volna Cs. Ugróczy Ida vállalkozása *Az Ifjúsági Könyvtár*. Ebben jelent meg Csegey Gusztáv híres történeti elbeszélése: *A mocsarak királya*.

E tétova ingadozások közt csak Dolinay Gyula a *Kis Lap* után következett *Hasznos Mulattatója* és Águi Adolf, Forgó bácsi *Kis Lapja* maradt meg hosszabb ideig a közönség pártfogásában. Forgó bácsi irodalmi színvonalra törekedett, de versei, prózája teljesen idegen forrásokból táplálkoztak. A *Hasznos Mulattató* eleinte a *Kis Lap* és a *Kis Ujság* külföldi képeit és közleményeit melegítette fel. De ilyen szerkesztői élelmeség után később javulni kezdett, iparkodott elvétele jelesebb költemények közlésére, jobb elbeszélései is akadtak. Másik vállalata, a *Leányok Lapja* is mélyebb gyökeret vert. Dolinay Gyulának mindenestre érdeme, hogy népiskolai, ifjúsági iratok és könyvtárak berendezésére buzdított. Ezek alapját az ő buzgólkodása vetette meg.

De így is kezdett kialakulni az igazi, gyermek és ifjúsági lap körvonala. Jeles gyermekversek már vannak, ha kevés számmal is. A hazai történet népszerűsítése is elkezdődik, ha kedély, melegség nem is mutatkozik e kísérletekben. Az ismeretterjesztő közlemények fontosságát felismerik, bár idegenszerű átdolgozások ezek. Kezdik az elbeszélő műveket az ifjúság részére, s már akad köztök egy pár jobb mű. Az út megvan törve az eredeti, igazi tehetségek részére.

Ilyen előzmények után még Szegeden írt gyermekversein felbuzdulva lakóhelyén Pósa Lajos is megindított egy gyermeklapot. Első száma 1882-ik év június 15-ikén jelent meg. *Jó barát* volt a címe, szerkesztője, kiadója maga a költő volt. A szegedi Somogyi-könyvtárban van belőle tizenhét szám. Az első tizenhárom szám Pósa

Lajos adománya, a tizennegyedikről a tizenhetedik számig beszerzés. Előfizetési díja öt forint volt évenként, egyes szám ára húsz krajcár. Több szám nem is jelent meg belőle. Az előzetési felhívás szerint a helybeli és vidéki tanügyi körök sürgetésére indította meg Pósa Lajos a lapot, mert meg volt győződve, hogy «e még mindig parlagon heverő tér művelésével szolgálatot tesz a közönségnek». A lap különben címében hordozza irányát és rendeltetését. A felhívás vagy negyven jeles író t sorol fel mint munkatársat. Megtaláljuk benne Acsády Ignác, Bartók Lajos, Benedek Elek, Dalmady Győző, Győry Vilmos, Endrődi Sándor, Herman Ottó, Inczedy László, Jakab Ödön, Kenedi Géza, Komócsy József, Mikszáth Kálmán, Radó Antal, Reviczky Gyula, Vajda neveit. Persze a tőlök eredő közlemények többnyire átdolgozva jelentek meg és eredetileg nem a *Jó barát* részére készültek, ami azonban nem változtat azon a körülményen, hogy a lap megfelelt kitűzött céljának. Maga Jókai Mór is melegen üdvözölte megindulását, felhatalmazta a szerkesztőt, hogy bármelyik művét átvehesse s «ad usum Delphini» az ifjúság céljai szerint átalakíthassa.

A lap tehát kitünően indult meg, ami a szellemeket illeti. De két körülménnyel magában hordta az elmulás esirait. Vidéken jelent meg, ahonnan nagyobb elterjedésére nem lehetett számítani. E nagy bajhoz járult a kiállítás silánysága. A Burger-féle nyomda állította volna ki, de éppen nem olyan köntösben, mint amilyenben a későbbi *Az Én Ujságom* megjelent. Képei régi naptárakból, német családi lapokból ismert fametszetek voltak. A szövegversei már sokkal jobbak, még a képmagyarazatok is jelesek. Maga Pósa írta ezeket is az ő könnyed, dallamos verseléseivel. Legalább két verse van minden számban. Azok a gyermekversei, amelyek már kezdetben népszerűvé tették nevét, már itt megjelentek. Az első hónapokban látható örömmel készül a lap; az utolsó számokban, hogy ujságírói nyelven szóljak, csupa vágás van. Lapja kimulása után sokáig már csak lantját pengethette kis közönségének, megajándékozva őket szebbnél-szebb gyermekverseivel.¹

De az eszme nem halt meg. Wolfner József Szegeden prokuratora volt a Traub-féle nyomdavállatnak. Felkerült a fővárosba és egyik megalapítója lett a Singer-Wolfner kiadócégnak, így Pósa régi ismerőse volt. Már az 1886-ik évben merült fel a fővárosban alapítandó gyermeklap terve, de csak az 1899-ik év december havában öltött az ige testet. December 15-ikén megjelent *Az én Ujságom* első száma. Pósa

¹ Méra Ferenc szíves közlése alapján.

Lajos beköszöntő versével, amelyben valósággal az ő gyermekded öröme is ujongott a kicsinyekkel, akiknek lapja kezökbe került:

Itt van, itt Az Én Ujságom!	Tele dallal, tele képpel,
Csakhogy itt van, régen várom.	Telisteli, szóp mesékkal.
Napkeletről tündér hozta,	Mesc, meso tarka szárnyon,
Ez aztán a kedves posta.	Fogjátok meg, el ne szálljon!

A mutatványszám elküldése után csak úgy dőltek be az előfizetési pénzek, még jóval újév előtt 3500 előfizetője volt. Újév táján már jelentkeztek Singer-Wolfneréknél a közvetítők, akik a lap megvételére ajánlatot tettek, mert a meglevő gyermeklapok előfizetői megsappantak. Természetesen az alkuból nem lett semmi.

Haláláig lankadatlan szorgalommal, aggódó, érzékeny és páratlan lelkiismeretességgel szerkesztette; szerető gondossága, arany kedélye, szíve-lelke ott ragyogott minden lapján. Lankadatlanul buzgólkodott benne haláláig. Legelőször jött a kézirat elolvasása, vizsgáló, kémlelő szemmel. Költői-e, meleg-e, nincsen-e benne olyasvalami, amely a gyermek érzékeny, ártatlan lelkét durván érintené, akárcsak anyyi, mint a tükörre érő lehellet? Ebben a tekintetben nem ismert engedékenységet. Herczeg Ferenc, Jókai Mór egyes kéziratai sem jelenhettek meg ilyen fogyatkozás mellett. Ilyenkor aztán senmiféle fogadtatás nem segíthetett. «Ti lehet, hogy tudjátok — szokta volt ilyenkor mondani — de, én érzem, nem ide való, s ennek jobban hiszek.» Ez elvőből kifolyólag sorról-sorra vette a kéziratot, ahol ilyen hibát látott, átalakította, a magyarság ellen elkövetett hibákat gyomlálgatta páratlan lelkiismeretességgel. Ez volt a második állomás. A harmadik állomás a kinyomott iver korrekturnája volt. Ezeket még egyszer átnézte a korrekturnák és revíziók alkalmával. E munkája is szorongó lelkiismeretességgel történt. Szemére is vetették, hogy zsarnoki önkénnyel bánik el a kéziratokkal, de célja nemes volt, akkor is csak benső, hívó szózatának engedelmeskedett.

A tartalom, a beosztás is az ő szerető gondosságára vallott. Isten, haza, szülő-szeretet, a magyar föld történetének ismertetése, amely a honszeretetnek olyan nagy erőssége, szintén helyet talált Az Én Ujságomban. Prózaí, verses darabok nevelték a kicsinyeket az Isten félelmében. Maga Pósa igen sok vallásos verset írt lapjába. A hazaszeretet szent tüzét állandóan élesztette a költő. Árpád, a Rákóczyak, Kossuth Lajos, a bujdosók, kurucok, a 48-as honvédek voltak állandó mintaképei, akikről kis olvasóinak oly sokszor énekelt. A szülői szeretet nemcsak verseiben és elbeszéléseiben vissza-visszatérő szívfelemelő tárgy volt, de átvette a néptől a verses felköszöntöket, formában,

tartalomban költőileg megneemesítve. Példája egész írói nemzedéket nevelt. Régi nagy írók Jókai, Herczeg Ferenc, Gárdonyi Géza írtak lapjába. Egy sereg új íróat vezetett be az irodalomba: Herman Ottó-nét, Lőrinczy Györgyöt, Móra Ferencet, Lampérth Gézát, Hettyey Gábort, Egri Györgyöt, Tábori Róbertet, Sebők Zsigmondot. Ez utóbbinak Maczkó úrról írt történetei páratlan népszerűsége tettek szert. Maga a költő csak úgy ontotta a csengő-bongó verseket, meséket a kicsinyek számára. Könnyen ömlő, kellemes verselése, s mindenkifelett gyermeteg lelkének mély érzése és igazi, gondatlan vidámsága határtalan népszerűséget biztosítottak néki a gyermekeseregben. Négyet, ötöt írt egy számban, kettőt majd mindegyikben. Valóságos rajongással emlegették nevét a kicsinyek: a fiúk, leányok egyformán. A lap tartalmi beosztása megmaradt a mai napig. A címképet mindig gondosan kiválogatta, ha telt, vers is volt róla a szövegrészben, de nem erőltetve, mert a versnek jónak és költőinek kell lenni, ha nem lehetett az, úgy inkább elmaradt. Első versül jött a hazafias, vallásos vagy egyéb ünnepies költemény. Ha nem volt rá alkalom, úgy ezt is mellőzte. Jött helyette a második helyre szánt nagyobb elbeszélés. Utána egy kisebb vers, második elbeszélés vagy prózai mese. Verses mese is igen gyakran. Majd második, kisebb vers különböző tartalommal. Ismeretterjesztő közlemény a magyar földről, a magyar életből. Köszöntők, tréfás apróságok, amelyeknek fő-főmestere Gárdonyi Géza volt. Változatosan kedves, mulattató, istenhez, hazához emelő könyvek az ő temérdek újszámai, a szeretet aranyfényével, lelke derüs vidámságával besugározva. Gyermeknek való aranykönyvek. Érettebbek, felnőttek is örömmel olvassák. Arra is ügyelt, hogyha egyes számai a kicsinyeknek szóltak, mások az érettebb ifjúság kedvére voltak szerkesztve.

Hatása meglepő, művelődéstörténeti jelentősége a nagyok' közül való. Irodalomtörténeti fontossága az, hogy azon az igazi magyar nyelven, amivel Arany és Petőfi zengtek, megszólalt a kicsinyek előtt. Amit annyi kísérlet után e nagy szellemeink végigcsináltak irodalmi körökkel együtt, azt Pósa maga végezte el, mert előzőinek hatása csak korlátolt lehetett esekélyszerű költeményeikkel, az utánavalók pedig csak követői voltak. Művelődéstörténeti jelentősége pedig az, hogy erre a nyelvre, magyar érzésre tanította a főváros felemás nemzetiségét. Bár előbb kezdhette volna meg apostoli működését! De Pósa nevelő hatása csak ezután fog teljes erejében jelentkezni, mikor az ő harcosai az irodalom terén is fellépnek.

(Folytatjuk.)